

МЕТОДИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ЖЕРТВ МОБІНГУ У НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ: ПРАВОВІ ГАРАНТІЇ ТА ВИКЛИКИ

Олексій Сергійович БУКІН,

*аспірант Харківського національного
університету внутрішніх справ*

Психологічне благополуччя учнів та студентів є однією з основних умов успішного навчального процесу та розвитку молоді. Проте, у сучасних навчальних закладах проблема мобінгу — групового цькування, спрямованого проти окремої особи, стала серйозною загрозою для психічного здоров'я постраждалих. Жертви мобінгу стикаються не тільки з емоційними і соціальними труднощами, але і з порушенням своїх прав на безпечне освітнє середовище. Ця проблема вимагає ефективних методів психологічної підтримки та правових гарантій для захисту жертв мобінгу. Розглянемо ключові аспекти, методи підтримки та виклики, з якими стикаються як психологи, так і правозастосовні органи в контексті вирішення цієї проблеми.

Методи психологічної підтримки жертв мобінгу мають різноманітний характер, включаючи індивідуальне та групове консультування, арт-терапію, когнітивно-поведінкову терапію та розвиток соціальних навичок. Одним із найпоширеніших підходів є індивідуальне консультування, яке спрямоване на допомогу жертвам у подоланні стресу та підвищенні самооцінки. Важливою складовою є створення довірчої атмосфери, яка дозволяє потерпілим відкрито висловлювати свої почуття та емоції. Це допомагає не лише зменшити емоційне напруження, але й формує відчуття підтримки та розуміння з боку фахівця. Групове консультування, у свою чергу, надає можливість постраждалим обговорювати свої проблеми в колективі осіб, які мають подібний досвід[1]. Це сприяє формуванню відчуття приналежності та зменшує почуття ізоляції, яке часто супроводжує жертв мобінгу. Такі групи можуть бути організовані в навчальних закладах або у співпраці з неурядовими організаціями, які спеціалізуються на підтримці жертв насильства. Когнітивно-поведінкова терапія дозволяє жертвам мобінгу краще розуміти свої емоції та поведінкові реакції на цькування. Цей підхід сприяє зміні деструктивних установок та формуванню позитивних стратегій поведінки, що дозволяє постраждалим більш ефективно справлятися з психологічними наслідками мобінгу. Завдяки цьому методу жертви можуть навчитися краще контролювати свої емоції та уникати небажаних стресових ситуацій. Арт-терапія є ще одним ефективним методом, який допомагає жертвам мобінгу виразити свої переживання через творчість. Цей метод дозволяє знизити рівень тривожності та депресивних станів, а також розвивати навички самовираження. Малювання, музика та інші форми мистецтва сприяють відновленню психологічної рівноваги та розкриттю внутрішніх ресурсів особи, що допомагає у подоланні наслідків травматичного досвіду[2]. Важливим аспектом є правове забезпечення захисту жертв мобінгу.

В Україні існує низка нормативно-правових актів, що гарантують право на безпечне середовище для навчання та розвиток дітей та молоді. Одним із основних законодавчих актів є Закон України "Про освіту", який закріплює право на захист від будь-яких форм насильства в освітньому середовищі. Проте, проблема залишається у практичному впровадженні цих норм. Часто адміністрація навчальних закладів не має достатнього рівня підготовки для виявлення та попередження випадків мобінгу, що ускладнює своєчасне надання допомоги постраждалим. Одним із викликів у забезпеченні ефективного правового захисту є недостатня поінформованість батьків, педагогів та самих дітей про їхні права. Це створює передумови для безкарності агресорів та подальшого поширення мобінгу в освітньому середовищі. Важливою складовою є проведення інформаційно-просвітницької роботи серед учнів, викладачів та батьків, яка спрямована на підвищення обізнаності про проблему мобінгу та методи його подолання. Проблемою є також недосконалість механізмів взаємодії між освітніми закладами та органами влади, відповідальними за захист прав дітей. Наприклад, недостатнє співробітництво між навчальними закладами та поліцією у випадках мобінгу часто призводить до відсутності належного розгляду інцидентів і надання підтримки жертвам. Це вимагає розробки комплексних програм, що забезпечують інтеграцію психологічної та правової допомоги для жертв мобінгу. Для вирішення проблеми необхідно розробляти нові підходи до забезпечення психологічної підтримки та юридичного захисту жертв мобінгу. Це включає створення спеціалізованих центрів психологічної підтримки у навчальних закладах, де професійні психологи зможуть надавати допомогу на постійній основі. Такі центри можуть співпрацювати з державними та неурядовими організаціями для забезпечення комплексного підходу до вирішення проблеми мобінгу[3]. Водночас, необхідно посилити відповідальність адміністрації навчальних закладів за вчасне реагування на випадки мобінгу. Це можна досягти через введення додаткових освітніх програм для педагогів, що включають навчання методам ідентифікації та запобігання мобінгу. Залучення фахівців з юриспруденції до цих програм також може забезпечити більш глибоке розуміння правових аспектів захисту жертв. Залучення учнів до волонтерських проєктів з підтримки жертв мобінгу також є важливим кроком у подоланні цієї проблеми. Це допомагає створити культуру взаємної підтримки та поваги серед учнів, що сприяє зниженню рівня агресії та формуванню більш безпечного освітнього середовища. Участь у таких проєктах дозволяє молоді розвивати навички соціальної відповідальності та емпатії, що має позитивний вплив на загальний клімат у навчальних закладах.

Отже, для ефективної психологічної підтримки жертв мобінгу необхідно поєднувати різні методи терапевтичного впливу з комплексним правовим захистом та активною інформаційно-просвітницькою роботою. Тільки за умов тісної взаємодії між освітніми установами, державними органами та громадянським суспільством можливо забезпечити належний рівень підтримки для постраждалих та створити безпечне освітнє середовище для усіх учасників навчального процесу.

Список використаних джерел:

1. Макарова О. П. Проблема булінгу в сучасному суспільстві. Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України. МВС України. Харків. 2019. С. 285 — 288.
2. Макарова О. П. Теоретичні погляди вітчизняних науковців на вивчення професійної ідентичності. Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України. МВС України. Харків, 2019. С. 259 - 263.
3. Макарова О. П. Феномен ідентичності в міждисциплінарному вимірі. Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України. МВС України. Харків. 2018. С. 251-253.